

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-04-09

Diarienummer 0194/24

Handläggare

Peter Dubrefjord

Telefon: 031-368 78 14

E-post: peter.dubrefjord@kultur.goteborg.se

Yttrande över motion av Axel Josefson (M), Nina Miskovsky (M) och Mattias Tykesson (M) om att inrätta en särskild central funktion för att motverka välfärdsbrottslighet

Förslag till beslut

I kulturnämnden

1. Kulturnämnden avstyrker motionens förslag om att inrätta en särskild central funktion för att motverka välfärdsbrottslighet.
2. Kulturnämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.
3. Kulturnämnden förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Sammanfattning

En motion av Axel Josefson (M), Nina Miskovsky (M) och Mattias Tykesson (M) om att inrätta en särskild central funktion för att motverka välfärdsbrottslighet har inkommit. Kommunstyrelsen har översänt motionen till bland andra kulturnämnden för yttrande senast 2024-04-29.

Kulturförvaltningen delar motionärernas uppfattning att det förebyggande arbetet mot välfärdsbrottslighet behöver kopplas tydligare till övrigt brottsförebyggande arbete inom staden. Störst fokus bör läggas på förebyggande arbete. Att offentliga bistånd, bidrag och stöd inte fördelas eller tilldelas felaktigt är väsentligt. Samordning och samverkan inom det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet inom staden utvecklas löpande. Kulturförvaltningen anser att de befintliga centrala funktionerna inom brottsförebyggande- och trygghetsskapande arbete på stadsledningskontoret och de samordningsansvariga socialförvaltningarna också fortsättningsvis ska utveckla det förebyggande arbetet, även när det gäller välfärdsbrottslighet.

Kulturförvaltningen erbjuder Göteborgs fria konst- och kulturliv olika typer av stöd, stipendier och bidrag. Gemensamt är att sökanden gör ansökan och därefter sker bedömning utifrån riktlinjer och regler. Beroende på vilket stöd det gäller kan det antingen vara nämnden eller förvaltningen som fattar beslut om bidrag och stöd.

Kulturförvaltningen ser att de juridiska aspekterna utifrån vissa av förslagen i motionen behöver utredas ytterligare. Särskilt frågan om oannonserade hembesök. Justitieombudsmannen (JO) har varit tydlig med att utrymmet för att göra oannonserade hembesök är mycket begränsat och endast kan godtas i undantagsfall eftersom det utgör

ett otvivelaktigt intrång i den enskildes integritet. Yttrandet från JO avsåg dock specifikt socialtjänstens verksamhet och dess vidare giltighet är inte utredd. Dessa uppgifter bör hanteras av andra verksamheter inom staden eller samverkande organisationer. Exempelvis används Samverkanstillsyn där polis, räddningstjänst och kommun gör gemensamma tillsyn och kontroller och olika lagrum kan åberopas för att få tillträde till lokaler och verksamheter.

För att motverka infiltration är det viktigt att Göteborgs Stad anställer eller befordrar rätt personer till arbetsuppgifter som innebär bedömning, beslutsfattande och tilldelning av bistånd, bidrag och stöd. Fördjupade bakgrundskontroller inför anställningar och chefstillsättningar skulle ge oss möjlighet att få bättre kontroll på eventuella dolda intressen.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Kulturförvaltningens bedömning är att arbetet med att förebygga välfärdsbrottslighet har positiv påverkan på samhällsekonomin som helhet. Ju mer gemensamma resurser som hamnar rätt desto högre måluppfyllelse och ökad legitimitet för systemet som helhet. Mer förebyggande och samordnat arbete inför bedömning, beslut och utbetalning kan bidra till att färre resurser riktas fel.

Enligt ekobrottsmyndigheten är det endast cirka 10 procent av felaktigt utbetalda bidrag, bistånd och stöd som någonsin återbetalas. Vägen dit är lång, tidskrävande och tar stora samhällsresurser i anspråk. I stället bör mer utredande och förebyggande insatser genomföras före beslut om tilldelning. Det är mer resurseffektivt och ger större effekt.

Bedömning ur ekologisk dimension

Kulturförvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

I regeringsformen (SFS 1974:152) föreskrivs att "den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd ska vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten". Ju högre nivå av välfärd desto mindre negativa sociala effekter. Arbetet med att säkerställa att de gemensamma resurserna används till rätt saker och tillfaller rätt individer eller organisationer är att trygga den gemensamma välfärden.

Bilaga

Motion av Axel Josefson (M), Nina Miskovsky (M) och Mattias Tykesson (M) om att inrätta en särskild central funktion för att motverka välfärdsbrottslighet.

Expedieras till

Kommunstyrelsen.

Ärendet

Kommunstyrelsen har översänt en motion av Axel Josefson (M), Nina Miskovsky (M) och Mattias Tykesson (M) om att inrätta en särskild central funktion för att motverka välfärdsbrottslighet till bland andra kulturnämnden för yttrande senast den 29 april.

Beskrivning av ärendet

En motion av Axel Josefson (M), Nina Miskovsky (M) och Mattias Tykesson (M) har inkommit med förslag om att inrätta en särskild central funktion för att motverka välfärdsbrottslighet. Motionärerna menar att den centrala funktionen kan bidra till att stärka kompetensen och stadens arbete med välfärdsbrottslighet.

Kommunstyrelsen har översänt motionen till Förvaltnings AB Framtiden, förskolenämnden, grundskolenämnden, Higab, idrotts- och föreningsnämnden, inköps- och upphandlingsnämnden, kulturnämnden, miljö- och klimatanämnden, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, nämnden för funktionsstöd, socialnämnden Nordost, socialnämnden Sydväst, stadsbyggnadsnämnden, utbildningsnämnden och äldre samt vård- och omsorgsnämnden för yttrande senast 29 april.

Välfärdsarbete på nationell och lokal nivå

Regeringsformen föreskriver att "den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd ska vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten" och att det allmänna ska;

- garantera allas rätt till arbete, bostad och utbildning,
- verka för social omsorg och trygghet och för goda förutsättningar för hälsa,
- främja en hållbar utveckling,
- verka för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden,
- värna den enskildes privatliv och familjeliv,
- verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och för att barns rätt tas till vara,
- motverka diskriminering av människor på grund av omständigheter som gäller den enskilde som person,
- främja vissa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv.

Ansvar för det svenska välfärdssystemet delas mellan stat, regioner och kommuner.

Välfärd är en samlande benämning på människors levnadsförhållanden och avser bland annat deras privatekonomi, hälsa, utbildning, bostadsförhållanden och kultur. Begreppet är mångtydigt. Det handlar om bedömning, beslut och utbetalning av bistånd, bidrag eller stöd. För att undvika att välfärdssystemet utnyttjas krävs ett aktivt arbete från stadens nämnder, bolag och andra aktörer för att förebygga och bekämpa alla former av brottslighet. Brottsförebyggande arbete ska utvecklas och samordnas både inom staden och tillsammans med andra aktörer. Att resurserna hamnar rätt är en förutsättning för att nå regeringsformens mål om välfärd.

Enligt den rapport som det hänvisas till i motionen från Studieförbundet Näringsliv och Samhälle uppgick kommunernas totala kostnader 2022 till cirka 773 miljarder kronor. Uppskattningsvis betalas mellan 8–20 miljarder ut felaktigt. Det kan finnas flera orsaker men ofta visar det sig att det ligger ett brott bakom. Enligt Ekobrottsmyndigheten är det endast cirka 10 procent av felaktigt utbetalda pengar som leder till återbetalning. Arbetet tar stora samhällsresurser i anspråk. Arbetet behöver samordnas och samverkas med flera aktörer både inom och utanför kommunala sfären för att uppnå effektivt förebyggande arbete. Brottsförebyggande- och trygghetsskapande arbete är väsentligt för att säkerställa att bistånd, bidrag och stöd går till rätt mottagare och används på rätt sätt.

Lag om kommuners ansvar för det brottsförebyggande arbetet (SFS 2023:196) trädde i kraft den 1 juli 2023. Lagen pekar tydligt ut Sveriges kommuner som ansvariga för att samordna det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet inom den egna kommunen. I Göteborgs Stad är det kommunstyrelsen som ansvarar för planering via avdelning för ”Trygghet och samhälle”. De utgör en central funktion för att skapa förutsättningar för effektivt brottsförebyggande arbete i Göteborgs Stad.

I Göteborg har socialförvaltningarna det samordnande uppdraget i sina respektive geografiska områden. Kulturförvaltningen tillsammans med andra förvaltningar, bolag och myndigheter deltar och bidrar i arbetet. En del av samordning och samverkan i arbetet är också att samarbeta tillsammans med andra organisationer och myndigheter. Vissa som i sitt ordinarie ansvar arbetar med och har juridisk rätt att utföra tillsyn, kontroller och uppföljning. Ibland benämns det som ”Samordnad tillsyn”. Det innebär att inspektörer undersöker flera olika saker samtidigt vid tillsyns- eller hembesök.

Ytterligare ett exempel på viktigt förebyggande arbete är fördjupad bakgrundskontroll vid anställningar, befordran och förtroendeuppdrag. Det är för att minska risken för infiltration. I nuläget pågår en snabbspårsutredning initierad av Sveriges justitieminister gällande ökade möjligheter för fördjupade bakgrundskontroller vid anställning och befordran.

Kulturförvaltningen har arbetssätt, rutiner och kontroller för att minska riskerna. Kulturförvaltningen betalar ut stöd till privatpersoner i vissa stödformer. Sökande loggar in med BankID vilket ger bättre möjlighet för kontroll. Kulturförvaltningen kontrollerar bankgiro och kontobezis för alla sökande innan godkännande för utbetalning. Redovisningar ska inkomma senast två månader efter genomfört projekt i projektstöden, som granskas och ska godkännas av utredare.

Förvaltningens bedömning och förslag till beslut

Kulturförvaltningen delar motionärernas åsikt om att arbetet med välfärdsbrott behöver ha en starkare och tydligare koppling till ordinarie brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Kulturförvaltningen anser dock inte att arbetet ska särskiljas genom att inrätta en ny central funktion.

Kulturförvaltningen anser att arbetet med att förebygga välfärdsbrottslighet ska inrymmas i ordinarie brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Det finns redan centrala funktioner vars uppgift är att kartlägga behov, skapa förutsättningar och bidra till att höja kunskaper. Ytterligare en funktion skulle öka kostnaderna men inte med säkerhet ge ett bättre resultat.

Kulturförvaltningen ser att de juridiska aspekterna utifrån vissa av förslagen i motionen behöver utredas ytterligare. Särskilt frågan om oannonserade hembesök. Justitieombudsmannen (JO) varit tydlig med att utrymmet för att göra oannonserade hembesök är mycket begränsat och endast kan godtas i undantagsfall eftersom det utgör ett otvivelaktigt intrång i den enskildes integritet. Yttrandet från JO avsåg dock specifikt socialtjänstens verksamhet och dess vidare giltighet är inte utredd.

Socialförvaltningarna är utpekade att samordna arbetet. Kulturförvaltningen bedömer att nya kunskaper och behov kan tillgodoses genom att komplettera med ytterligare samordning och samverkan med fler och andra organisationer och myndigheter. Till exempel kan resurser från Bostadsbolag, IOFF, Ekobrottsmyndigheten tillföras i det lokala brottsförebyggande arbetet tillsammans med socialförvaltningen och polisen där det finns misstankar om välfärdsbrottslighet.

Kulturförvaltningen föreslår därför kulturnämnden att avstyrka förslaget att inrätta särskilt central funktion för att motverka välfärdsbrottslighet.

GÖTEBORGS STADS KULTURFÖRVALTNING

Anna Rosengren

Sofia Lubian

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef kultur- och samhällsutveckling

Remissutskick

Utfärdat 2024-01-29

Ärendenummer SLK-2023-01145

Handläggare

Karin Wallquist

Telefon: 031-368 02 92

E-post: karin.wallquist@stadshuset.goteborg.se

Nämnd-/styrelseremiss

Motion av Axel Josefson (M), Nina Miskovsky (M) och Mattias Tykesson (M) om att inrätta en särskild central funktion för att motverka välfärdsbrottslighet, H 2023 nr 254

Remissinstanser

Bifogat ärende översänds för yttrande till Förvaltnings AB Framtiden, förskolenämnden, grundskolenämnden, Higab AB, idrotts- och föreningsnämnden, inköps- och upphandlingsnämnden, kulturnämnden, miljö- och klimatinämnden, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, nämnden för funktionsstöd, socialnämnd Nordost, socialnämnd Sydväst, stadsbyggnadsnämnden, utbildningsnämnden och äldre samt vård- och omsorgsnämnden.

Svar till stadsledningskontoret

Remissvaret ska ha kommit in till stadsledningskontoret senast 2024-04-29. Svaret lämnas i Word-format och skickas till stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se. Ange diarienummer SLK-2023-01145 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet. Bifoga protokollsutdrag och tjänsteutlåtande.

Information om utformning av remissvar samt definition

Yttrandet ska utformas i enlighet med [Göteborgs Stads riktlinje för remisshantering](#).

I arbetet med svar till yttrande bör Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) definition av välfärdsbrottslighet beaktas: "Välfärdsbrottslighet är när en extern aktör – företag eller privatperson – otillbörligen utnyttjar kommunala medel för egen vinning."

Stadsledningskontoret ser att välfärdsbrottslighet utifrån den definitionen kan omfatta flera av de verksamhetsområden som staden har ansvar för.

För frågor avseende hanteringen av remissen hänvisas till Karin Wallquist.

För kommunstyrelsen

Louise Odengard

Avdelningschef, Ärende och utredning

Handling 2023 nr 254**Motion av Axel Josefson (M), Nina Miskovsky (M) och Mattias Tykesson (M) om att inrätta en särskild central funktion för att motverka välfärdsbrottslighet**

Organisationen Studieförbundet Näringsliv och Samhälle presenterade nyligen en rapport som visade att kommunernas totala kostnader var på ca 773 miljarder kronor år 2022. En estimerad uppskattning är att felaktiga utbetalningar kan uppgå till mellan 8 och 20 miljarder varje år. På kommuner ligger ett stort ansvar att motverka välfärdsbrott då kommuner bland annat bedriver bred myndighetsutövning inom flertalet områden. Välfärdsbrotten berör många verksamheter och kan handla om allt från folkbokföringsbrott till felaktiga betalningar av föreningsbidrag och ekonomiskt bistånd samt infiltration och otillåten påverkan. Det finns även kriminella aktörer som utnyttjar välfärdssystemen. På sikt riskerar detta att bli systemhotande och underminera välfärden. Välfärdsbrott är ett utbrett problem i många kommuner som leder till att allt färre skattemedel kan gå till bland annat skola, vård och omsorg. Ett exempel är Södertälje kommun där flera fällande domar belyser omfattningen av den organiserade brottsligheten, bland annat finns det exempel på bygglovshandsläggare som beviljat felaktiga bygglov som har köpts av externa personer.

Idag finns ett etablerat arbete i flertalet verksamheter för att säkerställa att välfärdsbrott inte sker, bland annat inom allmännyttan för att möta problematiken med skenäktenskap och olovlig andrahandsuthyrning samt inom bland annat föreningslivet och bidrag som betalas ut på felaktiga grunder. För att stärka kompetensen och stadens arbete med välfärdsbrottslighet behöver arbetet utvecklas genom att inrätta en särskild central funktion för välfärdsbrottslighet för att möjliggöra samverka över förvaltningsgränser. Funktionen ska samordna arbetet mot välfärdsbrottslighet i förvaltningar genom kompetens samt löpande stickprovskontroller. I funktionen ska man se över möjligheten till att göra oannonserade hembesök och inspektioner, ta fram förslag på särskilda rutiner för att säkerställa att delegerade beslut i förvaltningarna inte påverkas av hot och påverkan av allmänheten och ta fram förslag på välfärdsbrott på ett tydligare sätt kan kopplas ihop med arbetet med brottsförebyggande arbetet i staden.

Arbetet med välfärdsbrott behöver ha en starkare koppling till det brottsförebyggande arbetet då förvaltningar som arbetar med exempelvis avhopparverksamhet och ungdomskriminalitet har bred kunskap i olika stadsområden. Annars riskerar infiltration och otillåten påverkan att ge kriminella grupper större makt över offentliga verksamheter. I slutändan riskerar det att urholka förtroendet för offentliga verksamheter och leda till att skattemedel försvinner från vår gemensamma välfärd.

Förslag till beslut i kommunfullmäktige:

Kommunstyrelsen får i uppdrag att inrätta en särskild central funktion för att motverka välfärdsbrottslighet.

Axel Josefson (M)

Nina Miskovsky (M)

Mattias Tykesson (M)